

Waarnemingen aan *Autographa gamma* L. (Lep., Noct.)

door

M. P. PEERDEMAN

Vanaf het begin van mei 1963 tot en met 15 november 1963 had ik iedere nacht een menglichtval in werking in het Amsterdamse Bos en in het duingebied van Zeeuws-Vlaanderen te Cadzand. Tussen beide vangplaatsen is een afstand van ongeveer 140 km hemelsbreed gemeten. De val te Cadzand heeft gewerkt tot 1 december 1963. Van beide vallen heb ik gedurende het gehele seizoen de gevangen gamma's onderscheiden in immigranten en afstammelingen daarvan en de aantallen genoteerd. Ter verduidelijking heb ik van beide vluchten een histogram vervaardigd. Door de witte gedeelten van de kolommen worden de immigranten aangegeven, de zwarte gedeelten geven weer de aantallen van de afstammelingen.

De vliegtijd van 1963 kan verdeeld worden in vakken en wel als volgt:

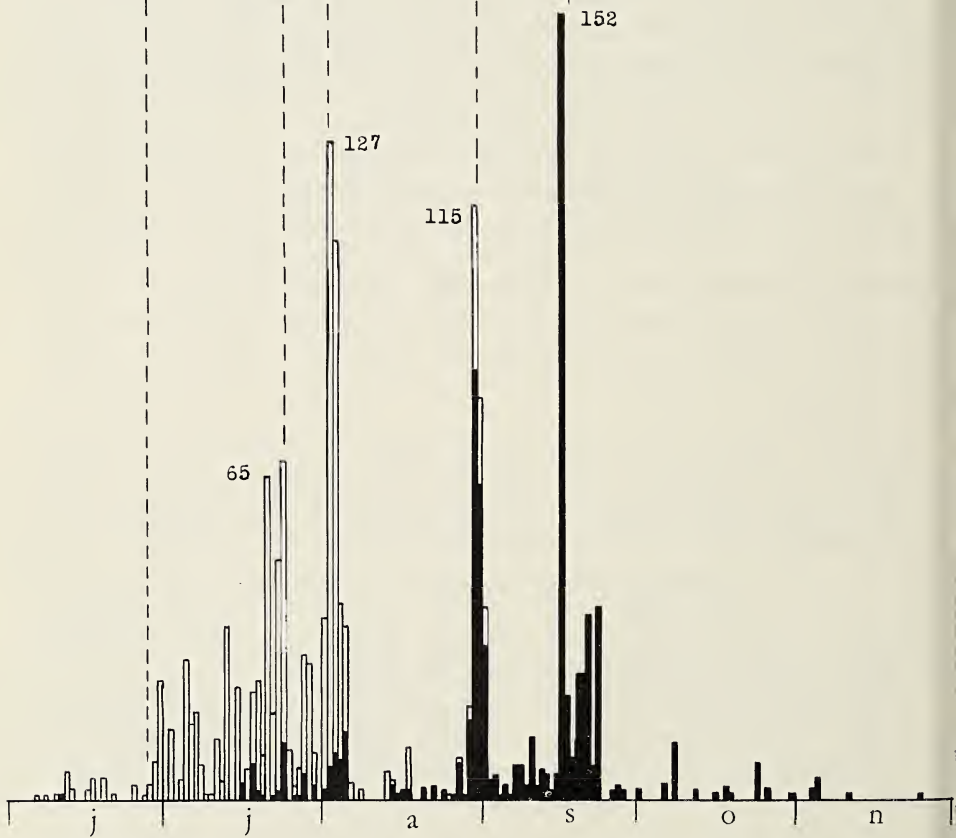
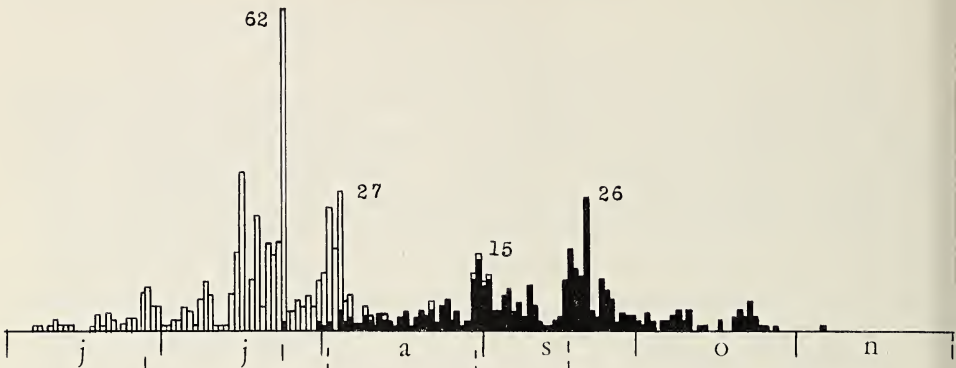
I. Van 6 tot en met 26 juni. Een aanlooptijd van 20 dagen, waarin 1 tot 8 stuks per dag gevangen werden. Immigranten, waaronder, in tegenstelling met andere jaren waarin gevangen is, in het Amsterdamse Bos geen enkel groot en vers dier werd aangetroffen en te Cadzand slechts op 11 juni één. Hebben de rupsen de voorlaatste strenge winter niet overleefd?

II. Van 26 juni tot en met 5 augustus. De vliegtijd van de immigranten, die als volgt verliep. Op 27 juni beginnen de aantallen plotseling sterk toe te nemen, hetgeen het beste te zien is aan het histogram van Cadzand. Beide histogrammen vertonen toppen op 24 juli en 2 augustus. In enkele dagen zakken, na 24 juli, de dagtotalen tot enkele per dag, zodat kennelijk omstreeks 5 augustus een einde komt aan de massale vluchten van immigranten. Vanaf half juli worden tussen de immigranten al kleine aantallen verse en grote exemplaren aangetroffen, mogelijk afstammelingen van de vroegste immigranten. In Amsterdam verschenen deze later dan te Cadzand.

III. Van 5 augustus tot het einde van de vliegtijd. De vliegtijd van de afstammelingen van de immigranten. Van 5 augustus tot 30 augustus een periode waarin er zeer weinig vliegt, kennelijk de overgangstijd tussen de immigranten en de afstammelingen. Van beide worden exemplaren gevangen tot ten hoogste 10 per dag. Bijna zonder overgang treedt op 30 augustus in beide histogrammen een top op en daarna, te Amsterdam op 21 september en te Cadzand op 16 september, nogmaals een. Enkele dagen daarna zakken de dagtotalen tot enkele exemplaren per dag en zo gaat het verder tot het einde van de vliegtijd.

In het Amsterdamse Bos werden in totaal 745 en te Cadzand 1490 exemplaren gevangen. Wat het aantal van het Amsterdamse Bos betreft, dit is minder dan de helft van het aantal van andere jaren, 1626 in 1961 en 1616 in 1962. Dat ik te Cadzand tweemaal zoveel gamma's ving, is misschien te verklaren door de zeer gunstige plaats waar de val daar stond opgesteld. Hij stond daar namelijk op het open vlakke gedeelte onmiddellijk achter de zeereep, die de enige beschutting vormde tegen de wind. Ik neem aan, dat ter plaatse in de luwte van de zeereep gewoonlijk de meeste vlinders vliegen. De val in het Amsterdamse Bos stond op

Histogram van de vluchten van *Autographa gamma* L., waargenomen met een vlinderval in het Amsterdamse Bos in 1963.

Histogram van de vluchten van *Autographa gamma* L., waargenomen met een vlinderval te Cadzand in 1963.

een door struweel omgeven plekje en dit struweel is de laatste jaren dermate dicht geworden en hoog, dat mijns inziens de vangst van de gamma's, die snelle vliegers zijn, daardoor wat het aantal betreft ongunstig beïnvloed werd. Er wordt daarom voor de volgende jaren omgezien naar een andere vangplaats in het Amsterdamse Bos. Bij deze gelegenheid past mij een woord van dank aan de heer K. STRAATMAN, beheerder van het kampeerterein in het Amsterdamse Bos, die gedurende drie seizoenen, ondanks overstelpend drukke werkzaamheden, het licht van de val en, gedurende mijn vakanties, bovendien de vangsten verzorgde. Ook aan de heer LEMPKE, die het initiatief nam en door wiens tussenkomst mijn deelname aan het onderzoek van de vlinderfauna van het Amsterdamse Bos mogelijk werd.

Volgens mijn gegevens is 1963 een slecht jaar voor *A. gamma* L. geweest, althans voor de Nederlandse generaties. In het volgende staatje komt dit goed tot uitdrukking.

	totaal	immigranten	afstammelingen	afstammelingen in % van immigranten
Amsterdamse Bos 1961	1626	307	1319	
	100%	19%	81%	439%
Amsterdamse Bos 1962	1616	589	1027	
	100%	37%	63%	171%
Amsterdamse Bos 1963	745	403	342	
	100%	54%	46%	85%
Cadzand 1963	1490	907	583	
	100%	61%	39%	65%

Het percentage afstammelingen ten opzichte van de immigranten bedraagt in 1963 voor het Amsterdamse Bos 85 en voor Cadzand 65. Gelet op de percentages van de jaren 1961 en 1962 is er een duidelijke vermindering te zien. Over de oorzaak behoeven wij mijns inziens niet in onzekerheid te verkeren. De rupsen zijn blijkbaar niet bestand tegen de natte en koude zomers. Dit resulteert uiteraard in minder afstammelingen. In de histogrammen is dit goed te zien. Op de duidelijke „immigrantentoppen” volgen geen grotere toppen van de eerste Nederlandse generatie en er is in het geheel geen top van de tweede Nederlandse generatie. Het is zelfs de vraag, of er van een tweede generatie gesproken kan worden. Op het eerste gezicht geven de toppen in het histogram van Cadzand de indruk van een behoorlijke eerste Nederlandse generatie, maar op de keper beschouwd was het nog slechter dan in het Amsterdamse Bos (zie staatje). Vergelijken wij de histogrammen, dan valt terstond op hoezeer zij, voor wat betreft het tijdstip van optreden, overeenstemmen in de toppen en andere onderdelen. Er is eigenlijk slechts een kwantitatief verschil, vermoedelijk veroorzaakt door de gunstiger opstelling van de val te Cadzand. De punten van overeenkomst worden door middel van stippellijnen aangegeven. Voorts zij nog vermeld, dat de „immigrantentoppen” 3 tot 4 weken later zijn verschenen dan in de jaren 1961 en 1962. Wat het verband tussen de toppen betreft, dit is in dit seizoen niet duidelijk. Ik acht het daarom beter dit onderdeel voorlopig buiten bespreking te laten en laat de daarop betrekking hebbende aanduidingen in de histogrammen achter.

wege. Voor deze soort bijzonderheden moge ik verwijzen naar mijn publikaties *Ent. Ber.* 22 : 149—151, 1962 en *Ent. Ber.* 23 : 173—174, 1963.

De vangsten te Cadzand zijn mogelijk gemaakt door medewerking van het Rivon.

Summary

A survey is given of the flights of *Autographa gamma* L. observed with a moth trap in the Amsterdam Wood, south of Amsterdam, and in the dunes along the sea-coast of Zeeuws-Vlaanderen in the neighbourhood of Cadzand, in the period from May 1 till November 30, 1963. In the first part of this period (June 6 till June 26) immigrants were observed in small numbers and only one large dark specimen at Cadzand which had possibly survived the winter as a caterpillar.

In the second part (June 26 till August 5) nearly all specimens were immigrants. In the third part (August 5 till the end of the flights) practically all specimens were fresh and dark, the descendants of the immigrants.

Amsterdam-Overtoomse Veld, Westlandgracht 175II.

Spoeck, G. L., Spinachtigen - Arachnida. III, de Hooiwagens (Opilionida) van Nederland. Wetenschappelijke Mededeling no. 50 van de K. N. N. V. 28 pagina's, 13 figuren; 1964.

Dit is de derde bijdrage, die de K. N. N. V. in haar bekende serie wijdt aan de in Nederland voorkomende spinnen. Vrij uitvoerig bespreekt de schrijver de bouw en de biologie van deze bekende voor een groot deel langpotige dieren. Dan volgen een literatuurlijst, enkele wenken voor het verzamelen, prepareren en determineren en tabellen voor het op naam brengen via families en subfamilies van de soorten. Tot nog toe zijn er 20 uit ons land bekend. Van deze wordt in een apart overzicht de oecologie en de faunistiek behandeld. Hetzelfde geldt voor een drietal soorten, die hier misschien nog gevonden kunnen worden. Eén opmerking: bladwespen zijn geen Ichneumonidae (blz. 8, regel 4), maar Tenthredinidae.

De illustraties zijn voortreffelijk.

Er mag wel speciale aandacht gevestigd worden op het feit, dat dit de 50ste W. M. is. Een compliment voor de onvermoeibare Redacteur, de heer G. HOUTMAN, is hier zeker op zijn plaats. Maar ook voor de K. N. N. V. zelf, die met deze serie korte monografieën een waardevolle bijdrage voor de kennis van de Nederlandse flora en fauna levert.

De prijs van dit nummer is voor leden van K. N. N. V. en N. E. V. f 2,15 (anders f. 2,65), te voldoen door storting op postrekening 13028 ten name van Bureau K. N. N. V. te Hoogwoud-N.H. — LPK.

Kevertangsten bij Dordrecht. 1. In een slootje bij Dordrecht ving ik een glad ♀ van *Dytiscus marginalis* L., dus de var. *conformis* Kunze.

2. In een ondiepe poldersloot ving ik twee exemplaren van *Cybister laterimarginalis* de Geer. Er is daar geen diep stilstaand water in de buurt. De grootste diepten hier zijn slechts 50 cm. Deze vangst is dus niet in overeenstemming met wat in de (mij bekende) literatuur vermeld staat.

F. VAN VUGT, Soembastraat 88, Dordrecht.

Gladder ♀♀ van *D. marginalis* zijn allesbehalve gewoon, toch kende EVERTS reeds 15 vindplaatsen van deze afwijking. Voor *C. laterimarginalis* is niet zozeer de diepte als wel de saliniteit van het water van belang. De soort komt in het zoete water over het gehele land verspreid voor, ontbreekt in de uitgesproken brakwatergebieden. — P. J. BRAKMAN.